Koksartroza dysplastyczna, rozpoznanie i leczenie

Dane z wywiadu

1. płeć żeńska, poród pośladkowy, ciąża mnoga
2. leczenie w dzieciństwie z powodu dysplazji lub zwichnięcia
3. zwichnięcia lub dysplazja w najbliższej rodzinie
4. opóźnione rozpoczęcie chodzenia, utykanie w dzieciństwie
5. wczesne dolegliwości bólowe biodra pochodzenia torebkowego nasilające się podczas stania i chodzenia
6. ograniczenie wydolności chodu w wieku młodzieńczym
7. młody wiek chorego

Badanie kliniczne

1. skrócenie wymiaru względnego kończyny dolnej wynikające z jej podwichnięcia w stawie biodrowym lub wydłużenie kończyny w wyniku zmiany kąta szyjkowo-trzonowego
2. przemieszczenie krętarza większego ku górze
3. dodatni objaw Trendelenburga
4. dodatni objaw Duchenne'a
5. znaczny przykurcz przywiedzeniowy biodra

Obraz rtg (wg Kreczki)

1. ***panewka spłycona, szeroka o stromym niedorozwiniętym stropie*** (sourcil) i znacznie pogrubiałym dnie (***objaw podwójnego dna***)
2. zwykle ***kąt szyjkowo-trzonowy*** jest ***większy***
3. podwichnięcie głowy kości udowej ku górze (***przerwanie łuku Shentona-Menarda***)
4. przemieszczenie głowy kości udowej do boku - ***lateralizacja***
5. ***przerwanie łuku Calve***
6. głowa kości udowej ***grzybowato zniekształcona*** z osteofitami w części dolnej
7. ***decentracja głowy*** w panewce
8. inne objawy jak w innych koksartrozach

Zapobieganie zmianom zwyrodnieniowym w dysplastycznym, podwichniętym biodrze u dorastających

Tylman odrzuca osteotomię detorsyjno-dewalgizującą (wskazaniem jest kąt ST > 135°, kąt Wiberga 15–20°, sferyczna głowa) i zaleca rekonstrukcję mechaniczną, a nie anatomiczną biodra. Ma ona polegać na wydłużeniu dachu panewki i całkowitym pokryciu podwichniętej głowy oraz wykonaniu osteotomii walgizującej. Celem jest poprawa centrowania głowy kości udowej w panewce i odciążenie stropu panewki, co może opóźnić rozwój zmian zwyrodnieniowych.

1. ***osteotomia walgizująca;*** z cięcia Smith-Petersena — półkolista osteotomia międzykrętarzowa z wytworzeniem kątowego wygięcia w kierunku przyśrodkowo-tylnym, aby zbliżyć krętarz mniejszy do kości kulszowej i stworzyć nowe pole podparcia
2. ***plastyka stropu panewki;*** (wg Salmona) — wytworzenie uszypułowanych płatów kostnych w okolicy nadpanewkowej z ułożonymi na nich trójkątnymi ryglami korowo-gąbczastymi
    1. po operacji gips na 6 + 6 tygodni, obciążanie po 4 miesiącach

Leczenie zachowawcze

1. Gimnastyka zapobiegająca przykurczom i utrzymująca poprawny zakres ruchomości (szczególnie wzmacnianie odwodzicieli biodra i mięśni tułowia oraz ćwiczenia propriocepcji)
2. Odciążenie biodra i leczenie balneologiczne
3. Fizykoterapia: UD, jontoforeza lignokainowo-hydrokortyzonowa, DKF
4. Blokady sterydowe

Leczenie operacyjne

1. Osteotomie miednicy (***osteotomia Chiari'ego***) w mało zaawansowanych zmianach

1. Osteotomie kości udowej
    1. ***osteotomia McMurray'a*** klasyczna z przesunięciem odłamu obwodowego w kierunku przyśrodkowym o 1/3 szerokości trzonu (wskazana głównie u chorych bez wyraźnego przerwania linii Shentona i zapadnięcia beleczek kostnych głowy w obrazie rtg oraz z zachowanym zgięciem w stawie

biodrowym > 70°)
2. ***osteotomia Pauwels*** I — warzyzująca (wskazana u chorych z koślawością szyjki kości udowej i sferyczną głową)
3. ***osteotomia Pauwels*** II (wskazana u chorych z dysplazją stawu biodrowego i brakiem możliwości scentrowania głowy w panewce)
4. osteotomie historyczne: Milcha, Grucy Y i dynamiczna i Wenta
5. Plastyki biodra
    1. ***plastyka stropu panewki wg Salmona*** lub ***wg Staheli***
6. ***interpozycja powięzi***, mięśni lub skóry
7. ***kapoplastyka Smith-Petersena*** — polegająca na założeniu na kikut głowy metalowej czapy; z czasem dochodziło jednak do zaniku głowy i szyjki i zapadania się implantu w część krętarzową
8. Usztywnienia biodra jak w punkcie 41.3
9. Alloplastyki biodra z ewentualnym nadbudowaniem stropu panewki
    1. jednoczęściowe
10. całkowite endoprotezy

6. Operacje paliatywne

1. ***operacja Taverniera*** — przecięcie gałązki czuciowej n. zasłonowego
2. ***operacja Vossa*** — odcięcie krętarza większego oraz przywodzicieli i rotatorów
3. ***operacja Duverneya*** — nawiercenie szyjki i głowy dla jej odbarczenia
4. ***cheilotomia***
5. ***operacja Palazziego-Stucka*** — wszczepienie uszypułowanych mięśni do głowy i panewki
6. ***operacja Girdlestona*** — wytworzenie biodra wiszącego